

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 26.4.2006
COM(2006) 177 galīgā redakcija

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS

**Kopienas Lisabonas programmas īstenošana:
Vispārējas nozīmes sociālie pakalpojumi Eiropas Savienībā**

{SEC(2006) 516}

Saturs

Ievads	3
I - Sociālie pakalpojumi – Eiropas sabiedrības un ekonomikas balsti.....	4
1.1. Sociālie pakalpojumi Eiropas Savienībā.....	4
1.2. Modernizācijas un kvalitātes vispārējās prasības.....	5
1.3. Kopienas sistēma, kas atbalsta dažādību un tiecas uz modernizāciju.....	5
II - Kopienas noteikumu piemērošana sociālo pakalpojumu jomā: stingra loģika	6
2.1. Subsidiaritātes principa piemērošana un izšķiršana vispārējās nozīmes pakalpojumos ar ekonomisku un neekonomisku raksturu.....	6
2.2. Konkrētas situācijas, ar kurām šodien sastopas sociālo pakalpojumu sniedzēji.....	7
2.2.1. Deleģēšana	7
- Izvēle par sociālā uzdevuma daļēju vai pilnīgu deleģēšanu	7
- Sociālo pakalpojumu pārvalde valsts un privātās partnerattiecībās.....	7
2.2.2. Valsts finansiālās kompensācijas izmantošana	8
2.2.3. Tirgus regulēšana	8
2.2.4. Atbilstība noteikumiem par piekļuvi tirgum.....	9
III - Vispārējās nozīmes pakalpojumu labāka uzraudzība un atbalsts Eiropas Savienībā... 9	
3.1. Padziļināta apspriešanās par specifiskām pazīmēm.....	9
3.2. Vispārējās nozīmes sociālo pakalpojumu situācijas uzraudzība Eiropas Savienībā....	9
Secinājumi.....	10

IEVADS

Sociālo pakalpojumu modernizācija ir viens no aktuālākajiem Eiropas jautājumiem: no vienas puses, šiem pakalpojumiem ir būtiska loma sociālajā kohēzijā, bet, no otras puses, šo pakalpojumu pārveidošana un nodarbinātības potenciāls tos dara par Lisabonas stratēģijas daļu. Eiropadome 2006. gada martā to apstiprināja secinājumos, kuros no jauna uzsvērts, ka pakalpojumu iekšējais tirgus jāpadara pilnībā darbaspējīgs, saglabājot Eiropas sociālo modeli.

Šis paziņojums ir turpinājums Baltajai grāmatai par vispārējas nozīmes pakalpojumiem¹, kurā paziņots par „sistemātisku pieeju, lai identificētu un apzinātu vispārējas nozīmes sociālo un veselības aprūpes pakalpojumu specifiskās īpatnības, un izskaidrotu sistēmu, kurā tie darbojas un var tikt modernizēti”, kā tas minēts Sociālajā programmā² un Kopienas Lisabonas programmā³. Pēc Eiropas Parlamenta 2006. gada 16. februāra balsojuma pirmajā lasījumā par priekšlikumu direktīvai par pakalpojumiem iekšējā tirgū Komisija no sava grozītā priekšlikuma⁴ darbības jomas izslēdza veselības aprūpes pakalpojumus. Tā apņēmas iesniegt ar konkrētu iniciatīvu un ir uzsākusi šā jautājuma izskatīšanu⁵. Līdz ar to šis paziņojums neattiecas uz veselības aprūpes pakalpojumiem. Savā grozītajā priekšlikumā direktīvai par pakalpojumiem iekšējā tirgū Komisija no direktīvas darbības jomas izslēdza arī „sociālos pakalpojumus saistībā ar sociālajiem mājokļiem, bērnu aprūpi un palīdzību ģimenēm vai personām grūtībās”. Tagad Eiropas likumdevēju uzdevums ir pabeigt šo likumdošanas procesu.

Šis paziņojums ir jāskata saskaņā ar Kopienas un dalībvalstu kopīgo atbildību vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumu jomā, kura noteikta ar EK Līguma 16. pantu. Paziņojums ir izveidots pastiprināti apspriežoties⁶ ar dalībvalstīm un pilsoniskās sabiedrības organizācijām; tas Komisijai ļāva veikt pirmo novērtējumu par galvenajām problēmām un jautājumiem. Komisija vēlas turpināt šo atvērto apspriešanās un pārdomu procesu visos turpmākajos posmos, kas ir uzskaitīti šajā paziņojumā.

Ir jāatgādina, ka pastāvošie Kopienas noteikumi ir saskaņā ar subsidiaritātes principu. Dalībvalstis var brīvi definēt vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumu jēdzienu vai, jo īpaši, vispārējas nozīmes sociālo pakalpojumu jēdzienu. Dalībvalstīs vispārējās saistības un uzdevumus attiecībā uz šo pakalpojumu sniegšanas, kā arī to organizācijas principus nosaka attiecīgā līmeņa valsts iestādes. Savukārt Kopienas noteikumos pieprasīts, lai dalībvalstis ņem vērā atsevišķus noteikumus, nosakot izvēlēto mērķu un principu piemērošanas noteikumus. Šis paziņojums ir vēl viens solis pretim tam, lai sociālo pakalpojumu specifiku ievērotu Eiropas līmenī un izskaidrotu šiem pakalpojumiem piemērojamos Kopienas noteikumus, ciktāl tie attiecas uz šiem pakalpojumiem.

¹ COM(2004) 374, 12.5.2004.

² COM (2005) 33, 9.2.2005.

³ SEC(2005) 981, 20.7.2005.

⁴ COM(2006) 160, 4.4.2006.

⁵ Skatīt Ikgadējo politisko stratēģiju 2007. gadam, COM(2006) 122, 14.3.2006., 11. lpp.

⁶ Šā novērtējuma rezultāti ir pieejami šādā tīmekļa vietnē:

http://europa.eu.int/comm/employment_social/social_protection/questionnaire_fr.htm.

I - SOCIĀLIE PAKALPOJUMI – EIROPAS SABIEDRĪBAS UN EKONOMIKAS BALSTI

1.1. Sociālie pakalpojumi Eiropas Savienībā

Kas ir sociālie pakalpojumi Eiropas Savienībā? Papildus veselības aprūpes pakalpojumiem, kas nav ietverti šajā paziņojumā, sociālie pakalpojumi tiek iedalīti divās lielās grupās:

- likumos paredzētās sociālās aizsardzības shēmas un papildu shēmas to dažādās organizācijas formās (savstarpējās apdrošināšanas vai profesionālās sabiedrības), kas sedz dzīves galvenos riskus, piemēram, saistītus ar veselību, vecumu, darba negadījumiem, bezdarbu, pensiju, invaliditāti;
- citi svarīgi pakalpojumi, kurus sniedz tieši personai. Šie profilaktiskie un sociālajai kohēzijai nozīmīgie pakalpojumi sniedz personalizētu palīdzību, lai atvieglinātu personu iekļaušanos sabiedrībā un nodrošinātu viņu pamattiesību īstenošanu. Tie, pirmkārt, ietver palīdzību personām, kuras saskaras ar privātām problēmām vai krīzes situācijām (piemēram, parādi, bezdarbs, narkomānija, ģimenes iziršana). Otrkārt, tajos ietverti pasākumi, kuru mērķis ir nodrošināt, ka attiecīgās personas ir spējīgas pilnībā iekļauties sabiedrībā (rehabilitācija, valodas apmācība imigrantiem) un jo īpaši darba tirgū (profesionālā apmācība un reintegrācija). Šie pakalpojumi papildina un atbalsta ģimenes lomu, īpaši rūpējoties par jaunākajiem un vecākajiem sabiedrības locekļiem. Treškārt, šajos pakalpojumos ietverti pasākumi, kuru mērķis ir nodrošināt tādu personu iekļaušanu, kurām ir ilgtermiņa invaliditātes vai veselības problēmas. Ceturtkārt, tajos ietverti arī sociālie mājokļi, kas nodrošina mājokli maznodrošinātām personām vai sociāli nelabvēlīgākām grupām. Atsevišķi pakalpojumi, protams, var ietvert visas četras minētās dimensijas⁷.

Lai arī atbilstoši šajā jomā piemērojamiem Kopienas noteikumiem sociālie pakalpojumi nav vispārējās nozīmes pakalpojumu atsevišķa juridiska kategorija, šis uzskaitījums parāda, ka tie kā sabiedrības un Eiropas ekonomikas balsti ieņem īpašu vietu, pirmkārt, sniedzot ieguldījumu vairākos Kopienai būtiskos mērķos un vērtībās, piemēram, augsts nodarbinātības un sociālās aizsardzības līmenis, augsts cilvēka veselības aizsardzības līmenis, dzimumu līdztiesība un ekonomikas, sociālā un teritoriālā kohēzija. To vērtība veidojas arī no būtisko vajadzību rakstura, kuras tiem ir jārisina, tādējādi nodrošinot tādu pamattiesību īstenošanu kā personas cieņa un neaizskaramība. Apspriešanās laikā ar dalībvalstīm un pilsoniskās sabiedrības organizācijām konstatēts, ka saskaņā ar šīm specifiskajām pazīmēm, īstenojot savus vispārējās nozīmes uzdevumus, sociālajiem pakalpojumiem bieži vien ir viena vai vairākas šādas organizācijas iezīmes⁸:

- darbība, pamatojoties uz solidaritātes principu, kas jo īpaši nepieciešams tādēļ, ka riski netiek atlasīti vai nav individuālas līdzvērtības starp iemaksu un sniegtajiem pakalpojumiem;
- plašs un personalizēts profils, kas ietver atbildes uz dažādām vajadzībām, lai nodrošinātu cilvēka pamattiesības un aizsargātu visneaizsargātākās personas;

⁷ Izglītība un apmācība, lai gan tās ir vispārējās nozīmes pakalpojumi ar skaidru sociālo funkciju, tomēr nav iekļautas šajā paziņojumā.

⁸ Šie kritēriji veidoti iepriekš minētā novērtējuma rezultātā (skatīt 6. zemsvītras piezīmi).

- peļņu nesoša mērķa neesamība⁹, jo īpaši, lai risinātu visgrūtākās situācijas, kuras bieži ir daļa no vēsturiskā mantojuma;
- brīvprātīgo līdzdalība, kas pauž pilsoņu rīcībspēju;
- dziļi sakņoti (vietējā) kultūras tradīcijā. Tas bieži savu izpausmi rod pakalpojumu sniedzēja un tā saņēmēja tuvumā, kas ļauj ņemt vērā saņēmēja īpašās vajadzības;
- asimetriskas attiecības starp pakalpojumu sniedzējiem un saņēmējiem, kuras nevar pielīdzināt tādām „normālām” attiecībām kā starp piegādātāju un patērētāju, līdz ar to ir nepieciešama trešās maksātājas puses iesaistīšanās.

1.2. Modernizācijas un kvalitātes vispārējās prasības

Sociālie pakalpojumi veido nozari, kas pastāvīgi paplašinās gan ekonomiskā pieauguma, gan darba vietu radīšanas ziņā. Tāpat tie aktīvi cenšas panākt kvalitāti un efektivitāti¹⁰. Visas dalībvalstis ir uzsākušas sociālo pakalpojumu modernizācijas procesu, lai labāk risinātu saspīlējumus starp universalitāti, kvalitāti un finanšu noturību. Lai gan sociālo pakalpojumu organizācija dalībvalstīs ir ļoti dažāda, šai modernizācijai ir atsevišķi vispārēji aspekti:

- salīdzinošās novērtēšanas metožu ieviešana, kvalitātes kontrole, lietotāju iesaistīšana pārvaldē;
- pakalpojumu organizācijas decentralizācija uz vietējo vai reģionālo līmeni;
- izmantojot privātā sektora ārpakalpojumus valsts sektora uzdevumos, valsts iestādes pārveidojas par regulatoriem, „reglamentētas konkurences” un labas organizācijas sargiem valsts, pašvaldību vai reģionālajā līmenī;
- valsts un privāto partnerattiecību veidošana un citu finansējuma formu izmantošana papildus valsts finansējumam.

Šī pastiprinātas konkurences vide un katras personas īpašo vajadzību, tostarp neatrisināmu, ievērošana rada labvēlīgu klimatu „sociālajai ekonomikai”, kurai raksturīga bezpeļņas pakalpojumu sniedzēju nozīmība, bet kas saskaras ar efektivitātes un pārredzamības prasību.

1.3. Kopienas sistēma, kas atbalsta dažādību un tiecas uz modernizāciju

Daudzas Kopienas politiskas un finansiālas iniciatīvas un pasākumi, tostarp sociālais dialogs, jau atbalsta sociālo pakalpojumu attīstību un modernizāciju. Finansiālā ziņā Eiropas sociālais fonds atbalsta daudzus projektus pakalpojumu kvalitātes jomā, kuru mērķis ir sociālā iekļaušanās un integrācija, palielinot nodarbinātību. Tāpat ERAF laikposmā no 2000. līdz 2006. gadam ES-25 valstīs sniedza aptuveni 7 miljardus euro sociālo pakalpojumu un veselības aprūpes infrastruktūrām. Savukārt politisku iniciatīvu ziņā atvērtā koordinēšanas metode ļāva atpazīt Eiropas labo praksi attiecībā uz to pakalpojumu kvalitāti un integrāciju, kuri paredzēti cīņai pret nabadzību; kopš 2005. gada šī metode tieši piemērojama ilgstošas aprūpes pakalpojumiem. Sociālās integrācijas rīcības programma veicina apmaiņu ar labu

⁹ Spriedumā *Sodemare* Tiesa nolēma, ka bezpeļņas nosacījums nav pretrunā ar principu par uzņēmējdarbību veikšanas brīvību principu.

¹⁰ Skatīt 1. pielikumu, kas pievienots Komisijas dienestu darba dokumentam SEC(2006) 516.

praksi un starpvalstu sadarbību. Arī citas Eiropas Savienības rīcības jomas, īpaši valsts finanšu jautājumos, sniedz ieguldījumu un atbalstu sociālo pakalpojumu modernizācijā.

Eiropas iesaistīšanās sociālo pakalpojumu jomā tāpat balstās uz Kopienas tiesību aktu piemērošanu, kas izriet no pašu dalībvalstu uzsāktajām atvērtības un dažādošanas procesiem, kā rezultātā pieaugoša sociālo pakalpojumu daļa Eiropas Savienībā, kuru līdz šim tieši pārvaldīja valsts iestādes, tagad pakļauta Kopienas iekšējā tirgus un konkurences noteikumiem. Šī Eiropas iesaistīšanās pati par sevi nozīmē virzību uz sociālo pakalpojumu modernizāciju, organizācijā un finansējumā piemērojot lielāku pārredzamību un labāku efektivitāti. Tā veicina finanšu resursu labāku izmantošanu, kas principā ir ierobežoti un paredzēti sociālajām politikām un veicina pakalpojumu daudzveidības un kvalitātes pieaugumu.

Tajā pašā laikā šajā jaunajā situācijā attiecīgajiem dalībniekiem ir arvien svarīgāk saņemt skaidrojumus par atsevišķu Kopienas noteikumu piemērošanas nosacījumiem¹¹.

II - KOPIENAS NOTEIKUMU PIEMĒROŠANA SOCIĀLO PAKALPOJUMU JOMĀ: STINGRA LOĢIKA

2.1. Subsidiaritātes principa piemērošana un izšķiršana vispārējas nozīmes pakalpojumos ar ekonomisku un neekonomisku raksturu.

EK Tiesas praksē („Tiesa”) vispārīgā veidā precizēts, ka EK Līgums dalībvalstīm ļauj brīvi noteikt vispārējas nozīmes uzdevumus un noteikt no tiem izrietošos organizācijas principus pakalpojumiem, kuru mērķis ir īstenot šos uzdevumus.

Tomēr šī brīvība īstenojama pārredzami un pareizi piemērojot jēdzienu par vispārēju nozīmi un dalībvalstīm, nosakot izvēlēto mērķu un principu īstenošanas noteikumus, jāņem vērā Kopienas tiesību akti. Piemēram, organizējot sabiedriskos pakalpojumus, dalībvalstīm jāievēro nediskriminācijas princips un Kopienas tiesību akti valsts iepirkuma un koncesiju jomā.

Turklāt, ja tie ir ekonomiska rakstura pakalpojumi, tāpat ir jānodrošina to organizācijas noteikumu atbilstība Kopienas tiesību aktiem citās jomā (jo īpaši, pakalpojumu sniegšanas brīvība un brīvība veikt uzņēmējdarbību, kā arī konkurences tiesības).

Konkurences tiesību jomā Tiesa atzina, ka par saimniecisku darbību jāuzskata jebkura darbība, kas ietver preču un pakalpojumu sniegšanu konkrētajā tirgū un kuru veic uzņēmums, neatkarīgi no uzņēmuma statusa un finansējuma veida¹².

Attiecībā uz pakalpojumu sniegšanas brīvību un brīvību veikt uzņēmējdarbību Tiesa atzina, ka pakalpojumi, kas parasti tiek sniegti par maksu, uzskatāmi par saimniecisko darbību Līguma izpratnē. Tomēr Līgumā nav noteikts, ka par pakalpojumiem tieši jāmaksā to saņēmējiem¹³. No tā izriet, ka EK Līguma 43. un 49. panta izpratnē gandrīz visi sociālajā jomā sniegtie pakalpojumi var tikt uzskatīti par „saimniecisko darbību”.

¹¹ Šis skaidrojuma pieprasījums ir viens no nozīmīgākajiem apspriešanās rezultātiem.

¹² Skatīt, piemēram, lietas C-180/98 līdz C-184/98, *Pavlov* u.c.

¹³ Lieta C-352/85, *Bond van Adverteerders*.

Valsts iestādēs un uzņēmumos vispārējas nozīmes sociālo pakalpojumu jomā nepārtrauktā Tiesas prakses attīstība, jo īpaši attiecībā uz „saimnieciskās darbības” jēdzienu, rada nenoteiktību. Lai gan Tiesas praksē un Kopienas tiesību aktos¹⁴ ir centieni samazināt šo nenoteiktību vai skaidrot tās ietekmi, to nav iespējams novērst pilnībā.

2.2. Konkrētas situācijas, ar kurām šodien sastopas sociālo pakalpojumu sniedzēji

Lai labāk izprastu īpašos nosacījumus Kopienas noteikumu piemērošanai attiecībā uz sociālo pakalpojumiem, paziņojumā aplūkotas visbiežāk sastopamās situācijas.

2.2.1. Deleģēšana

- Izvēle par sociālā uzdevuma daļēju vai pilnīgu deleģēšanu

Ja valsts iestādes nolemj uzdevumu uzticēt ārējam partnerim vai veidot valsts un privātās partnerattiecības, var piemērot Kopienas tiesību aktus valsts iepirkuma un koncesiju jomā.

Šajos gadījumos valsts iestādei, kas ārējai organizācijai deleģē vispārējas nozīmes sociālo uzdevumu, ir jāievēro vismaz pārredzamības, vienlīdzīgas attieksmes un proporcionalitātes principus. Turklāt atsevišķos gadījumos valsts iepirkuma direktīvās noteikti īpaši pienākumi. Piemēram, Direktīvā 2004/18/EK, kas cita starpā attiecas uz valsts pakalpojumu iepirkumiem, noteikts, ka līgumslēdzējām iestādēm jāizveido tehniskās specifikācijas iepirkuma dokumentiem, piemēram, paziņojums par iepirkumu, iepirkuma dokumentācija vai papildu dokumenti. Dažas dalībvalstis un pakalpojumu sniedzēji šajā sakarā ir ziņojuši par grūtībām iepriekš sastādīt precīzu sociālo pakalpojumu specifikācijas aprakstu, kuriem katrā atsevišķā gadījumā jāpiemērojas attiecīgo personu individuālajām vajadzībām.

Lai pārvarētu šīs grūtības, tehnisko specifikāciju var sastādīt pamatojoties uz izpildījumu un funkcionālajām prasībām. Tas nozīmē, ka līgumslēdzējas vai piešķirējas iestādes var arī noteikt tikai mērķus, kas jāsasniedz pakalpojuma sniedzējam. Šim tehnisko specifikāciju noteikšanas veidam vajadzētu nodrošināt nepieciešamo elastīgumu un tajā pašā laikā pietiekamu precizitāti, lai noteiktu līguma priekšmetu.

- Sociālo pakalpojumu pārvalde valsts un privātās partnerattiecībās

Lai sniegtu vispārējas nozīmes sociālos pakalpojumus, aizvien biežāk izmanto valsts un privātās partnerattiecības (VPP).

Šajā kontekstā šķiet nepieciešams paskaidrot jēdzienu „koncesijas” un to piešķiršanas noteikumus, kā arī valsts iepirkuma noteikumu piemērošanu attiecībā uz jaukta kapitāla struktūru izveidi, kuru mērķis ir sniegt vispārējas nozīmes pakalpojumus (institucionalizētas VPP). Apspriedēs atklājās, ka nepieciešams sniegt skaidrojumu attiecībā uz institucionalizētām VPP.

Tiesas izteiktajā spriedumā *Stadt Halle*¹⁵ lietā jau ir sniegts būtisks skaidrojums par atšķirību starp „iekšējām” un „trešām” struktūrām. Saskaņā ar šo spriedumu valsts iepirkumu piešķiršanas kārtība piemērojama, līdzko valsts iestāde peļņas nolūkos plāno slēgt līgumu ar

¹⁴ Skatīt 2. pielikumu, kas pievienots Komisijas dienestu darba dokumentam SEC(2006) 516.

¹⁵ Lieta C-26/03, 2005. gada 11. janvāra spriedums.

uzņēmumu, kas ir juridiski neatkarīgs no tās un kura kapitālā tai pieder daļas kopā ar vismaz vienu privātu uzņēmumu.

2.2.2. *Valsts finansālās kompensācijas izmantošana*

Valsts iestāde var nolemt kompensēt ārējas organizācijas izdevumus, kas saistīti ar vispārējas nozīmes sociālo uzdevumu izpildi. Šīs finansālās kompensācijas mērķis ir līdzsvarot izdevumus, kas radušies no uzdevumu izpildes un kas nebūtu radušies, ja uzņēmums vadītos vienīgi pēc tirgus kritērijiem. Pēc Tiesas sprieduma¹⁶ Komisija¹⁷ pieņēma lēmumu valsts atbalsta jautājumā, kas jau ievērojami vienkāršoja prasības attiecībā uz sociālo pakalpojumu sniedzēju finansālajām kompensācijām un sniedza nepieciešamo tiesisko noteiktību. Ar šo lēmumu noteiktas maksimālās summas un kritēriji, un tādējādi, lielākās daļas sociālo pakalpojumu sniedzēju saņemtās kompensācijas tiek automātiski uzskatītas par saderīgām ar konkurences noteikumiem, un līdz ar to ir atbrīvotas no prasības par iepriekšēju paziņojumu. Nelielam skaitam sociālo pakalpojumu sniedzēju, kuri neievēro šīs maksimālās summas un kritērijus, vēl aizvien būs Komisijai jāziņo par finansiālu kompensāciju¹⁸.

Tomēr šie atvieglojumi un vienkāršojumi ir piemērojami vienīgi tad, ja attiecīgajam pakalpojumam ar tiesību aktu piešķir uzdevumu, kas apstiprina tā vispārējas nozīmes raksturu. Tādēļ Komisijas lēmumā dalībvalstis ir mudinātas izskaidrot tos uzdevumus, kurus tās uztic sociālo pakalpojumu sniedzējiem, tādējādi sasniedzot lielāku pārredzamību, kas ir vērtīga visiem: gan ieinteresētajiem pakalpojumu sniedzējiem, gan to izmantotājiem.

2.2.3. *Tirgus regulēšana*

Gadījumos, kad privātie uzņēmēji sniedz sociālo pakalpojumu, valsts var lemt par atbalstu tirgus darbībai, lai nodrošinātu vispārējas nozīmes mērķu īstenošanu. Tomēr, to veicot, dalībvalstīm ir jāievēro Kopienas tiesību akti un jo īpaši Līguma noteikumi un vispārējie principi par pakalpojumu sniegšanas brīvību un uzņēmējdarbības veikšanas brīvību. Šajā sakarā ir jāatgādina, ka no direktīvas par pakalpojumiem iekšējā tirgū darbības jomas izslēgtie pakalpojumi ir pakļauti šiem noteikumiem un principiem.

Brīvība veikt uzņēmējdarbību (EK Līguma 43. pants) uzņēmējam ļauj pastāvīgi veikt saimniecisko darbību citā dalībvalstī uz nenoteiktu laiku. Tas bieži attiecas uz sociālo pakalpojumu jomu, kurā vēršanās infrastruktūrās ir praktiski nepieciešama (sociālais mājoklis, pansionāti).

Pakalpojumu sniegšanas brīvība (EK Līguma 49. pants) saimnieciskajiem uzņēmējiem ļauj uz laiku sniegt pakalpojumus citā dalībvalstī, tajā neregistrējoties. Tā arī ļauj patērētājam izmantot pakalpojumus, ko sniedz pakalpojumu sniedzējs, kas reģistrēts citā dalībvalstī. EK Līguma 43. un 49. pants izslēdz ne tikai diskriminējošus valsts noteikumus, bet arī visus valsts noteikumus, kas bez izšķirības piemērojami valsts un ārzemju uzņēmējiem un kas šo pamatbrīvību īstenošanu dara sarežģītāku un mazāk pievilcīgu. Tomēr saskaņā ar Tiesas praksi sociālās politikas mērķi ir sevišķi svarīgi vispārējas nozīmes iemesli, kas var attaisnot tirgus regulēšanas pasākumu piemērošanu, piemēram, prasību saņemt atļauju sociālo pakalpojumu sniegšanai. Tiesa nolēma, ka šādiem pasākumiem jābalstās uz objektīviem kritērijiem, kas nav diskriminējoši un ir zināmi iepriekš, lai varētu atbalstīt valsts iestāžu

¹⁶ Lieta C-280/00, 2003. gada 24. jūlija spriedums *Altmark Trans*.

¹⁷ OV L 312, 29.11.2005., 67.-73. lpp.

¹⁸ Skatīt 2. pielikumu, kas pievienots Komisijas dienestu darba dokumentam SEC(2006) 516.

diskrecionārās varas īstenošanu. Lai šie pasākumi atbilstu Kopienas tiesību aktiem, tiem arī jābūt proporcionāliem. Turklāt jānodrošina piemēroti tiesiskās aizsardzības līdzekļi¹⁹.

2.2.4. Atbilstība noteikumiem par piekļuvi tirgum

Šo dažādo piemēru analīze parāda Līguma piemērošanas elastību, kad saskaņā 86. panta 2. punktu jāatpazīst šo pakalpojumiem vispārējas nozīmes uzdevumiem raksturīgās pazīmes. Kad pārbauda vispārējas nozīmes uzdevuma īstenošanas noteikumu atbilstību noteikumiem par piekļuvi tirgum, šīs specifiskās pazīmes tiek ņemtas vērā. Kopienas noteikumi mudina valsts iestādes, papildus vispārējas nozīmes uzdevumu definīcijai, kas uzticēti sociālai organizācijai, precizēt arī atbilstību starp atbildību vai pienākumiem, kas saistīti ar šo uzdevumu, un tirgus pieejas ierobežojumu, ko tās uzskata par nepieciešamu, lai šīs organizācijas šos uzdevumus varētu kārtīgi veikt.

III - VISPĀRĒJAS NOZĪMES PAKALPOJUMU LABĀKA UZRAUDZĪBA UN ATBALSTS EIROPAS SAVIENĪBĀ

3.1. Padziļināta apspriešanās par specifiskām pazīmēm

Šajā paziņojumā iekļauts atklāts iezīmju saraksts, kuras raksturo sociālo pakalpojumu kā vispārējas nozīmes pakalpojumu specifiku (skatīt 1.1. iedaļu). Papildus klasiskajiem vispārējas nozīmes kritērijiem (universalitāte, pārredzamība, nepārtrauktība, pieejamība utt.), kas atzīti par sociālo pakalpojumu uzdevumiem, šīs iezīmes attiecas arī uz to organizācijas noteikumiem un nosacījumiem. Tas ir sākuma punkts Komisijas apspriedēm ar visām ieinteresētajām personām: dalībvalstīm, pakalpojumu sniedzējiem, patērētājiem. Šī apspriešanās jo īpaši skars:

- šo iezīmju elementus, kā arī to atbilstību, lai aptvertu vispārējas nozīmes sociālo pakalpojumu specifiku;
- kādā veidā dalībvalstis var šos elementus ņemt vērā, definējot vispārējas nozīmes sociālo pakalpojumu uzdevumus un to organizācijas noteikumus, lai nodrošinātu labu institucionālu saikni ar Kopienas noteikumiem;
- Kopienas tiesību aktu piemērošanas pieredzi vispārējas nozīmes sociālo pakalpojumu jomā un šajā kontekstā konstatētās problēmas;
- kādā veidā Komisija šīs (vai citas) iezīmes var aplūkot gadījumā, ja tai vēlāk un individuāli jāpārbauda sociālo pakalpojumu organizācijas noteikumu atbilstība spēkā esošajiem Kopienas tiesību aktiem.

3.2. Vispārējas nozīmes sociālo pakalpojumu situācijas uzraudzība Eiropas Savienībā

Lai uzlabotu savstarpējās uzņēmēju un Eiropas Komisijas zināšanas jautājumos par Kopienas tiesību aktu piemērošanu sociālo pakalpojumu attīstībā un lai padziļinātu savstarpējo informāciju un apmaiņu starp uzņēmējiem un Eiropas institūcijām, jāizveido uzraudzības un dialoga procedūra divgadu ziņojumu formā.

¹⁹ Skatīt, piemēram, 2001. gada 20. februāra spriedumu, Lieta C-205/99 *Analir*.

Ziņojumi iekļausies citās Kopienas iniciatīvās, kas atbalsta sociālo pakalpojumu modernizāciju, un jo īpaši atvērtajā koordinēšanas metodē sociālās aizsardzības un iekļaušanās jautājumos.

Komisija 2006. gada sākumā uzsāka pētījumu, lai iegūtu nepieciešamo informāciju pirmā divgadu ziņojuma sastādīšanai. Šī informācija attiecas uz nozares darbību, tās sociālo un ekonomisko nozīmi, kā arī Kopienas tiesību aktu piemērošanas ietekmi. Šā pētījuma rezultāti gaidāmi 2007. gada vidū.

SECINĀJUMI

Šis paziņojums ir vēl viens solis pretim tam, lai sociālo pakalpojumu specifika tiktu ievērota Eiropas līmenī. Komisija uz šā pamata turpinās apspriešanos ar dalībvalstīm, pakalpojumu sniedzējiem un saņēmējiem.

Pamatojoties uz šo atklāto apspriešanās procesu, kurš Komisijai ir ļoti svarīgs, pašlaik notiekošā pētījuma par sociālajiem pakalpojumiem rezultātiem un sociālās aizsardzības komitejas darbiem, Komisija pirmo reizi sastādīs divgadu ziņojumu un pārskatīs vispārējās nozīmes sociālo pakalpojumu vai to atsevišķu nozaru situāciju no Kopienas tiesību aktu piemērošanas aspekta. Tā mērķis ir labāk ņemt vērā sociālo pakalpojumu dažādību, kā tie definēti 1.1. punktā, un apsvērt, kādā veidā Komisija un dalībvalstis varētu izmantot vispārējās nozīmes sociālo pakalpojumu specifiskās iezīmes, lai samazinātu tiesisko nenoteiktību, kas raksturīga situācijām, kurās katram atsevišķam gadījumam piemērojama sava pieeja. Izejot no šīs pieredzes, Komisija lems par to, kā turpināt šo procesu un kāda ir labākā izmantojamā pieeja, tostarp, apsverot tiesību akta nepieciešamību un juridisko iespēju.